

ATATÜRK
ANSİKLOPEDİSİ

Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (1952)

Zuhal MERT UZUNER

Yayınlayan/Kurum	:	Atatürk Araştırma Merkezi
Yayın Tarihi	:	26.12.2023
Kaynak:	:	https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/1158/Celal_Bayar'%C4%B1n_Yunanistan_Ziyareti_(1952)
İndirilme Tarihi	:	31.10.2025

Telif Hakkı	:	© 2025 Atatürk Ansiklopedisi. Tüm hakları saklıdır.

Açıklama:
Bu belge, Atatürk Ansiklopedisi'nden alınmıştır ve bilgilendirme amacı taşımaktadır. İçeriğin akademik kullanımı için kaynak gösterilmesi gerekmektedir.

Zuhal MERT UZUNER

Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (1952)

(Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın 1952'de gerçekleşen Yunanistan ziyareti)

1923 yılında modern Türk devletinin kuruluşunun ardından Türk-Yunan ilişkilerinde yeni bir dönem başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna giden süreçte verilen mücadelelerin, Yunanistan ve Yunanlar ile yakından ilişkili olduğu için yaşananların etkisi, özellikle Millî Mücadeleye katılan Türk sivil ve askeri bürokrasisinde ve söz konusu jenerasyonda gözlemlenebilir. Öte yandan söz konusu jenerasyonun imparatorluk aydınında milli devlete geçişi de deneyimlemiş olması olaylara yaklaşım ve söylemlerini de etkilemiştir.

1950'den 1960'a kadar Cumhurbaşkanlığı yapmış olan Mahmut Celal Bayar, ulusal kurtuluş mücadelesinin önemli isimlerden biridir ve Mustafa Kemal Atatürk ile birlikte modern Türk devletinin kuruluşunda yer almıştır. Balkan göçmeni bir aileden gelen Celal Bayar, 1920'de Osmanlı Mebusan Meclisi'ne Saruhan Vekili olarak girmiş, Millî Mücadele'ye katılmak üzere Anadolu'ya geçmiştir. 14 Mart 1020 tarihinde Meclis- i Mebusan 'da Yunan işgali esnasında yaşananlara karşı tepkileri ile Osmanlı hükümetinin eksikliğini işaret eden Bayar'ı Faruk Gürtunca "TBMM'nin açılışını hızlandıran Türk" olarak tanımlamıştır. Birinci Büyük Millet Meclisinde 1921'de İktisat Bakanlığı yapmış, 1923 sonrası İzmir Vekili olmuş, 1924'te Mübadele, İmar ve İskân Bakanlığı yapmış, 1924'te İş Bankası'nı kurmuş ve 1932 yılına dek Genel Müdürlüğü'nü yapmıştır. Lozan görüşmelerine bile iktisadi açıdan değerlendirmeleri ile katkısı olan Celal Bayar, cumhuriyetin kurulmasından önce barışın ekonomik temelinin oluşturulmasında, cumhuriyetin kurulmasından sonra da milli ekonominin inşasında önemli rol oynamıştır. 1932'den 1937'ye kadar İktisat Bakanlığı yapan Celal Bayar, 1937 ile 1939 arasında Başbakanlık yapmıştır. 1946 yılında Demokrat Parti'nin kurucularından olan Celal Bayar, partinin Başkanlığını yaparken, 1950 seçimlerinden sonra Cumhurbaşkanı olmuştur.

Bu kişisel geçmişi ile Cumhuriyetin ilk yüzyılının yarısından fazlasında aktif görevlerde yer alan Celal Bayar'ın, Türk Yunan ilişkilerinde bu dönemde yaşanan gelişmelerin pek çoğuna Bakanlık düzeyi de dahil olmak üzere çeşitli hizmetleri olmuştur. Birinci Dünya Savaşı ardından uluslararası sistemdeki gerilimler tamamen çözülmemiş, İkinci Dünya Savaşı'na dek devam eden uluslararası hadiseler söz konusu döneme damgasını vurmuştur. Yükselen Faşizm ve Nazi ideolojisi yayılmacı ve saldırgan eğilimli güçlü Alman ve İtalyan devletlerinin, kendilerine göre görece zayıf gördükleri yakın coğrafyalarında hakimiyet kurmak konusundaki adımlar atmıştır. Yunanistan ve Arnavutluk başta olmak üzere Balkan coğrafyasında da İtalyan lider Mussolini'nin siyasi ve ideolojik olarak artan etkisi Türkiye'nin dış politikasını önemli oranda belirlemiştir. Bu tehdit karşısında Bulgaristan haricinde Balkan devletleri çoğunlukla anti revizyonist bir tutum ile iş birliğine gitmek ve çok yakın dönemde yaşadıkları meselelerden ziyade muhtemel dış tehditlere odaklanmışlardır. Bu bağlamda Türkiye ve Yunanistan arasında Lozan Anlaşması'nın uygulanması ile alakalı olanlar başta olmak üzere çeşitli anlaşmalar yapılmış, dayanışma ve iş birliği mesajları verilmiştir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında ise Türkiye İtalyan ve Alman işgalinde Yunan halkına destek vermiş, savaşa doğrudan uzun süre dahil olmasa da, revizyonizme karşı olduğunu ifade etmiştir.

Türk Yunan ilişkilerinin ana çerçevesi de bu doğrultuda daha çok iş birliği bağlamına oturmuş, Türk yetkililer Balkan halklarının yükselen revizyonizme karşı bağımsızlık talebini bir hak olarak savunmuştur. 30 Ekim 1930 tarihinde Ankara'da imzalanan Dostluk, Tarafsızlık, Uzlaşma ve Hakemlik Anlaşması ve deniz kuvvetlerinin sınırlandırılmasına ilişkin ek protokol ile başlayan yakınlaşma süreci, Lozan Anlaşması ile gerçekleşen mübadeleden kalan sorunların çözülmesi için Ankara'da on yıllık bir süre için imzalanan 14 Eylül 1933 tarihli İçten Anlaşması ile devam etmiştir. Bu anlaşmada Türkiye ve Yunanistan'ın sınır dokunulmazlığı da vurgulanmaktadır. 12

Ocak 1934 tarihinde Venizelos'un Mustafa Kemal Atatürk'ü Nobel Barış Ödülü'ne aday göstermesi de bu olumlu havayı geliştirmiştir. Bir takım dış tehditler üzerinden Yunanistan'ın hava sahasını 1931 yılında 10 mile, kara sularını da 1936 yılında 6 mile çıkarması gibi gelişmeler ise yüksek sesle tartışılmamış, ötelenmiştir. 27 Nisan 1938 tarihinde Türk Yunan dostluğunun bir devamı niteliğinde olan Türk Yunan Dostluk Anlaşması'nı /Türk Yunan Paktını Atina'da imzalayan yine Başbakan vasfı ile Celal Bayar olmuştur. Bayar hükümetinin Dışişleri Bakanı Aras, bu anlaşmayı iki dünya savaşı arasındaki dönemde barışı korumak ve "Milletler Cemiyeti bünyesinde dünya iş birliği için bir aşama ya da dayanak" olarak tanımlamaktadır.

İki savaş arası dönemde bağımsızlıkçı bir dış politika izleyen Türkiye, savaş tehdidi ve büyük güçlerin yayılmacılık tehdidine karşı dönemsel iş birliklerine katılmıştır. İkinci Dünya Savaş'ında 1940 yılında İtalya'nın, akabinde 1941 baharında Almanya'nın Yunanistan'ı işgalinde Türkiye savaştan uzak kalmaya çalışmıştır. İtalyan işgali sırasında Yunan halkının direnişine açık destek verildiği görülürken, Alman işgali döneminde temkinli bir yaklaşım ile bu destek özellikle insani düzeyde devam etmiştir. Yunan halkının savaş boyunca yaşadığı kıtık gibi hadiselerde Yunan göçmenlerin İzmir ve Ege kıyılarına sığınmış, Türkiye'den çeşitli defalar yardım gemilerinin gönderilmiştir. Savaşa dahil edilmek istendiği dönemde Türkiye'ye önerilen On İki Ada'nın İtalya'dan Türkiye'ye verilmesi gibi pek çok cezbetmeye yönelik teklifi reddeden Türk hükümeti, savaşın bitişinin ardından adaların Yunanistan'a devrinde de bir sorun çıkarmamıştır.

İki dünya savaşı arası ilk olarak Milletler Cemiyeti'ne üyelik ile başlayan Türkiye'nin uluslararası iş birliklerine dahil olma tercihi, İkinci Dünya Savaşı sonrası Türk toprakları ve özellikle de boğazlar konusunda artan Sovyet tehdidine karşı Batı blokuna dahil olarak devam etmiştir. 1950'lere gelindiğinde Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü – North Atlantic Treaty Organization (NATO) üyesi olmak üzere gün sayan Yunanistan ve Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) de desteği ile daha da sıkı ilişkiler geliştirmeye başlamıştır. ABD, İngiltere'nin Orta Doğu'ya dair yürütmekte olduğu savunma planını desteklemekteydi ve Türkiye'nin dahil olduğu bir Orta Doğu Savunma Projesi oluşturmak üzere Eylül 1951 itibariyle harekete geçmiş bulunmaktaydı. 1951 yılı boyunca devam eden tartışmalarda Türkiye'nin Kore Savaşı'nda askeri anlamda katılmasına karşın NATO üyesi olması konusunda ve Türkiye'ye yönelik Sovyet tehdidini bertaraf etmekte gerekli tam desteği ABD'den alamamaktan şikayetçi idi.

17 Ekim 1951 tarihinde NATO üyeliğine dair protokolü imzalayan Türkiye 19 Şubat 1952 tarihinde Yunanistan ile NATO üyesi olmuştur. Söz konusu protokolleri imzalayan Cumhurbaşkanı Celal Bayar olmuştur. Birkaç ay sonra Türkiye ve Yunanistan'ın askeri yetkililerince karşılıklı ziyaretler yapılmıştır. Akabinde de Yunan Kralı I. Paulos ve Kraliçesi Federika'nın haziran ayındaki ziyareti gelmiştir.

Yunanistan'ı ziyaret eden ilk cumhurbaşkanı olarak Celal Bayar'ın seyahati ağırlıklı olarak Savarona Yatı ve belirli limanlarda otomobil ile gerçekleşen geziler ile gerçekleşmiştir. 26 Kasım 3 Aralık tarihleri arasında süren gezide, Pire, Atina, Mora, Selanik, İskeçe ve Gümülcine'yi ziyaret eden Cumhurbaşkanının bu gezisi, 1 Ocak 1953 tarihli Donanma Dergisi'nde, gezinin tüm teknik detayları yer almıştır. Savarona Yatı'na Sultanhisar ve Demirhisar muhripleri de eşlik etmekteydi. Kafilenin komutanı Amiral Talayman idi. 25 Kasım 1952, saat 16.05'te Dolmabahçe'den demir alan Savarona, Başbakan, İstanbul Valisi ve Komutanlarca uğurlanmıştır. Marmara Denizi'nde sakin bir havada yol alan kafile, Ege'de dalgalı bir denizde seyretmiştir.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın bu gezisinde kendisine refakat edenler şu şekildeydi: Kızı Nilüfer Gürsoy, Kütahya milletvekili Ahmet Gürsoy, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Nurullah İhsan Tolon, özel kalem müdürü Fikret Belbez, Başyaver Kurmay Yarbay Nureddin Alpkartal, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinden üç yaveri ve muhafız kıtası komutanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanı Refik Koraltan, Dışişleri Bakanlığından genel sekreter Büyükelçi Cevat Açıkalın,

Yunanistan Ankara Büyükelçisi ve eşi ile protokol umum müdürü ve muavini, Türk gazetecilerden oluşan yirmi üç kişilik bir ekip. Refakatçi listesinin uzunluğu düşünüldüğünde konaklama ve ulaşım meselesi de Savarona yanında eşlik eden savaş gemilerinin kullanımı yoluyla çözülmüştür. Dört gazeteci Savarona'da, dokuzu diğer gemilerde kalırken, on tanesi özel uçak ile Atina'ya gitmiştir. Bu gezide devlet başkanı vasfı ile Cumhurbaşkanı Celal Bayar Kral ve Kraliçe için kıymetli iki binek Arap atını hediye olarak götürmüştür. Atların Atina'ya nakli, 23 Kasım 1952 günü Sirkeci'den trene bindirilerek gerçekleşmiştir.

Kafileyi ilk olarak sabah saatlerinde Yunan jetlerinden oluşan bir filo şeref uçuşu ve gösterisi yaparak karşıladı. Faleron sahillerine doğru ilerleyen kafileyi karşılamak üzere denizde küçük motor, kotra ve yelkenli tekneler de bulunmaktaydı. Yunan Deniz Harp Okulu 21 pare top atışı ile Cumhurbaşkanı forsunu selamlarken, sahilde büyük bir halk topluluğu karşılamaya katılmaktaydı. Bu karşılamaya dair Atina Belediye Başkanı Konstantinos Nikopoulos'un 26 Kasım 1952'de beyanname hazırlattığı ve Türk halkının Yunan Kral ve Kraliçesine büyük bir sıcaklık gösterdiği, aynı şekilde Atina halkının da benzer duyguları sergilemek üzere kardeş ve müttefik Türk devletinin Reisini karşılamak üzere törene katılımlarını istediği bilinmektedir.

Devlet erkanı tarafından karşılanan Cumhurbaşkanı Celal Bayar kendisine özel tahsis edilen araç ile geçtiği her yola onun için inşa edilen büyük güzel kemerlerden geçerek ilerlemiş, halk yollarda ellerinde bayraklar ile sevgi gösterilerinde bulunmuştur. Atina Polis Müdürlüğü de 27 Kasım- 2 Aralık tarihleri arasında halkı evlerini ve dükkanlarını Türk ve Yunan bayraklarıyla süslemeye davet etmiştir.

Kral ile aynı araçta olan Celal Bayar, önünde 6 ardında 21 motosikletli polis ile bir saat süren yolculuğundan ardından kente girince milli marşların dinlenmiş ve saraya geçilmiştir. 13.30'da gerçekleşen öğle yemeğine Celal Bayar kızı ve damadı ile katılmış, ardından kendisine tahsis edilen Başbakan Maksimos'a ait olan Yunan devlet konağına istirahate çekilmiştir. Saat 21.00'de Cumhurbaşkanı Celal Bayar şerefine gerçekleşen resmi ziyafete, tüm hükümet ve askerî erkan yanında, parti liderleri, kordiplomatik şefler ve Atina'nın ileri gelenleri katılmıştır. Konuşmalarda ağırlıklı olarak Türk Yunan dostluğunun sarsılmazlığı ve karşılıklı ziyaretlerdeki samimi izlenimlere değinilmiştir. 22.45'te düzenlenen resmî tören ile konuklara değerli hediyeler verilmiştir. Celal Bayar'a antik Yunandan kalma ve Atina müzesinde sergilenen bir vazonun som altından bir replikası hediye edilirken, kızına som altın ve omalt taşlarıyla süslü bir takı kutusu hediye edilmiştir. Diğer Türk misafirler de unutulmamış, onlara da Kral ve Kraliçe'nin isimlerinin baş harflerinin bulunduğu 92 adet pırlanta ile süslü kol düğmeleri hediye edilmiştir.

Ertesi gün 28 Kasım 1952'de saat 10.00'da Atina Belediye'sindeki törende Celal Bayar'a Atina Belediyesi tarafından fahri hemşerilik unvanı verilmiş, ardından Celal Bayar Meçhul Asker Anıtına çelenk koymuştur. Akşam Yunan Hükümeti ve Başbakan Papagos tarafından Subaylar Evinde Celal Bayar şerefine verilmiştir.

29 Kasım 1952'de, Korinth'e kadar ulaşan şehir turunda Anadolu'dan Niğde'den göçmenlerin Loutraki'de Celal Bayar'ı geleneksel kıyafetleri ile karşılaması, Türkçe şarkılar ve İzmir Marşı'nı söylemesi gezinin renkli anlarını oluşturmaktaydı. Aynı akşam önce Türk Elçiliğinde Kral ve Kraliçe onuruna yemek ve devamında da Atina'nın en görkemli oteli olan Grande Bretagne Oteli'nde Elçilikçe bir balo düzenlendi.

Ertesi gün, 30 Kasım 1953'te Pire limanından Selanik'e gitmek üzere hareket edildi. Kral ve Celal Bayar, Yunan savaş gemisi Elli kruvazörüne binerken, Savarona yatı gazetecilere tahsis edildi. Selanik'te de Celal Bayar'ın gelişi sevgi gösterileri ile karşılandı. Batı Trakya'dan gelen Türk cemaati temsilcileri de Selanik'teki karşılamaya katıldı. Hem Yunan Kralı I. Paulos hem de Cumhurbaşkanı Celal Bayar şerefine 21 pare top atışı gerçekleştirildi ve devlet erkanı limanda

kafileyi karşıladı. 15.00'te Atatürk'ün evini ziyaret eden Celal Bayar, evin müzeye çevrilmesi konusunda çeşitli emirler verdi. Atatürk'ün 19 Şubat 1937 tarihinde Türk Konsolosluğuna teslim edilen Selanik'teki evinin restorasyonu ve müze yapılması konusu, savaş ve çeşitli sebeplerle gecikmişti. Türkler için Balkanlara dair maddi ve manevi bir bağı sembolize etmesi beklenen evin boş halinden dolayı Celal Bayar'ın üzüntü duyduğu çeşitli kaynaklarda aktarılmaktadır.

Kuzey Yunanistan Umumi Valisi Stantos'un Celal Bayar şerefine düzenlediği yemeğin ardından, Cumhurbaşkanı, Kral ve Kraliçe ile birlikte Elli Kruvazörü ile Kavala'ya hareket etmiştir. Kavala'dan önce İskeçe ardından Gümülcine'ye geçen kafile, her gittiği adreste benzer sevgi gösterileri ile karşılanmaktadır. Ancak bu gezinin yadigarı en önemli adımlardan biri Gümülcine'de atıldı. Bugün hala ikili ilişkilerde önemle anılan Batı Trakya Türk azınlığına yönelik Celal Bayar Lisesi'nin açılması bu gezide gerçekleşmiştir. Celal Bayar Lisesi, Türk Yunan dostluğunun bir nişanesi olarak Yunan Kral ve Kraliçesi ile Celal Bayar'ın katkıları ile inşa edilmiştir. Açılış töreni ardından Kavala'ya dönülmüş ve oradan Savarona'ya binen Cumhurbaşkanı Yunanistan'dan ayrılmıştır. Yunan karasularından ayrılana kadara iki savaş gemisi ve iki Yunan jeti Savarona yatına refakat etmiştir. Altı gün süren ziyaretin ardından 3 Aralık 1952 saat 16.00'da ülkeye dönen Celal Bayar, Türk Donanması tarafından karşılanmıştır. Devlet başkanı vasfı ile yapılan bu ziyarette büyük bir özen ile ağırlanmıştır.

Dönemin gazeteleri, geziyi yakından takip etmiştir. Gazeteciler taşıdıkları pek çok şapka ile farklı kulvarlar da bu gezide varlık göstermişlerdir. Örneğin, gezide ayrıca Türk Ellen Dostluk Derneği üyesi olan gazeteciler de bulunmuşlardır. Bu derneğin arka planı Atatürk ve Venizelos'un imzaladığı Dostluk Anlaşması sonrası Atina'da kurulan Türk Yunan Birliği'ne dayanmaktadır. 1947'de diğer dernekler ile birleşerek güçlenen derneğin bir benzeri, Dışişleri Bakanı Sofoklis Venizelos'un 30 Ocak-5 Şubat 1952 tarihinde Türkiye ziyaretinin ikinci günü Türk Ellen Dostluk Derneği adıyla Türkiye'de de kurulmuş, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay başkanlığında toplantılar yapılmıştır. Derneğin kurucuları ekonomi, sanat ve siyaset dünyasının önemli isimlerinden seçilmişti. Türk vatandaşı Rumlardan isimler yanında, Akşam gazetesi kurucularından Şinasi Kazım Dersan, Cumhuriyet gazetesinden Burhan Felek, Akşam gazetesinden Hilali Soyman, Vatan gazetesinden Ahmet Emin Yalman gibi gazeteciler de bu dernekte kurucu ve idare heyeti üyesi olarak yer almışlardır. Hatta Hilali Soyman, Girit göçmeni idi ve Yunanca bildiğinden Selanik'te Celal Bayar şerefine verilen yemekte, Yunanca bir konuşma yapmıştır.

Ayrıca gezinin devlet başkanları düzeyinde gerçekleşmesi de önem arz etmektedir. Devlet ve halklar düzeyinde, herhangi ayrı bir siyasi ve ideolojik ayrışma olmaksızın bütüncül bir yakınlaşma görüntüsü verilmektedir. Gezi esnasında muhalefette olan Sofoklis Venizelos'un gazetecilerle yapmış olduğu görüşmede "halkın arzusu bizi iktidardan düşürmüş bulunuyor.... İktidar değişikliği Türk Yunan ilişkilerinde hiçbir değişiklik yapmayacaktır. Çünkü bu dostluk partiler üstü bir mahiyet taşıyan milli bir siyaset olmuştur" demiştir. Öte yandan, yine Venizelos'a Kıbrıs hakkındaki görüşleri sorulduğunda, "bu meseleyi şimdi kurcalamayalım" şeklinde cevap vermiştir.

Yunan gazetelerindeki havaya dair de dönemin Türk gazetelerinde pek çok haber yapılmıştır. Örneğin Vatan gazetesi, 2 Aralık 1952 tarihli sayısının sürmanşetinden verdiği seyahate dair bilgilerde Yunan gazetesi Akropolis'te çıkan, "Türk Yunan dostluğu milletimizin ruhuna hâkim olmuştur" ifadesine yer vermektedir. Ahmet Emin Yalman da aynı sayfada yer alan makalesine, "Atatürk'ün siyasi dehasının en güzel eserlerinden biri Türk Yunan dostluğudur" diye başlamış ve Türkiye ve Yunanistan'ın Balkanlarda hür dünya hesabına sağlam bir köprü başı kurmaya" teşebbüs etmişlerdir şeklinde devam etmiştir.

Bu bağlamda, her iki ülkenin önceliğinin uluslararası arenada politik öncelikleridir denilebilir. ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabet çerçevesinde Soğuk Savaş dinamiklerinin şekillendiği bu

dönemde, NATO müttefiklerinin bir çeşit güven ilişkisine dayanan ortak güvenlik anlayışının vurgulandığı görülmektedir. Celal Bayar ve Kral ve Kraliçe tarafından ortaklaşa inşa ettirilen ve Batı Trakya Türk azınlığı için önemli bir eğitim kurumu olan Celal Bayar Lisesi bu güven ilişkisine dair önemli bir sembol olmuştur. Türk azınlık ifadesinin de Yunan yetkililerce sıklıkla kullanıldığı bu dönemde, Birinci Dünya Savaşı ve ardından yaşananları hatırlayan nesil tarafından böyle bir adım atılması oldukça cesur olarak nitelenmesi gereken bir gelişmedir. Selanik'te, Batı Trakya'da ve Kavala'daki ziyaretler esnasında, Celal Bayar ve yanındaki kafilenin bölgeye dair duydukları duygusal bağa dair çeşitli analizler yapılmıştır. Kral ve Kraliçe geldiklerinde ziyaret ettikleri İzmir gibi yerler de düşünüldüğünde bir takım tarihsel düşünsel engellerin ikili ilişkilerdeki öneminin azaldığına dair intibanın oluşturulmaya çalışıldığı görülebilir. Bu dönem güncel siyasi öncelikler gerektirdiğinde, siyasi irade olduğunda ve gerekli uluslararası destek bulunduğunda ikili ilişkilerde kimlik ve bellek temelli sorunların kısmen aşılabildiğine dair bir örnek olarak sunulmuştur. Öte yandan Kıbrıs'ta Türk toplumunun hakları için Türkiye'nin devreye girmesiyle 1954 yılından itibaren bu ortamın değişmeye başladığının altını çizmek gerekir.

Anahtar Kelimeler : Celal Bayar,Savarona,Türk-Yunan İlişkileri,NATO

Gazete görseli

KAYNAKÇA

Arşiv

TBMM 9. Dönem 4. Yasama yılı tutanakları, 01 Kasım 1952- 23 Temmuz 1953

Süreli Yayınlar

"Savarona'nın Gezi Notlarından", Donanma Dergisi Sayı 402, 1 Ocak 1953, s. 175- 192. URL: https://denizmuzesi.dzkk.tsk.tr/dmk/upload/files/202005/5ed2a1959d591-1590862229.pdf [https://denizmuzesi.dzkk.tsk.tr/dmk/upload/files/202005/5ed2a1959d591-1590862229.pdf] , (Erişim Tarihi: 12.05.2023)

"C. Bayar Bugün İstanbul'a Geliyor", Milliyet, 3 Aralık 1952, s. 3

"Celal Bayar Dün Selanik'e Gitti", Vatan, 2 Aralık 1952, s. 1, 2. Kolon

"Cumhurbaşkanı Celal Bayar Bugün Geliyor", Vatan, 3 Aralık 1952, s. 7, 1. Kolon

"İstikrarın Köprübaşısı", Vatan, 2 Aralık 1952, s.1, kolon 1

Basılı Yayınlar

AHMAD, Feroz, Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980), Hil Yay., İstanbul 2010

ASLAN, Merve, Celal Bayar'ın Cumhurbaşkanlığı Döneminde Yurt Dışı Seyahatleri, Adnan Menderes Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019

ANADOL, Cemal, Türk Siyaset Tarihinde Demokrat Parti, Yeni Kuvayi Milliye Yay., İstanbul 2004

BOZDAĞ, İsmet, Celal Bayar Anlatıyor- Bilinmeyen Atatürk, Truva, İstanbul 2009

BURÇAK, Rıfkı Salim, On Yılın Anıları (1950-1960), Nurol Matb. Ankara 1998

GÜRTUNCA, M. Faruk, 23 Nisanı Hızlandıran Türk, Tan Matbaası, İstanbul 1959

KARPAT, Kemal, "Political Developments in Turkey 1950-1970", Middle Eastern Studies [https://www.jstor.org/journal/middeaststudies], Vol. 8, No. 3 (Oct.,), 1972, ss. 349-375.

LEFFLER, Melvyn P., "Strategy, Diplomacy, and the Cold War: The United States, Turkey, and NATO, 1945-1952", The Journal of American History [https://www.jstor.org/journal/jamericanhistory], Vol. 71, No. 4 (March), 1985, ss. 807-825.

MAZICI, Nurşen, Celal Bayar – Başbakanlık Dönemi, 1937-1939, Der Yay, İstanbul 1996

ORAKÇI, Meryem, "Türk Yunan İlişkilerinde Kısa Ömürlü bir Girişim: Türk Ellen Dostluk Derneği (1952), Belgi 22, 2021, ss. 531-554.

ÖZCAN, Gencer, "Ellili Yıllarda "Dış" Politika", Mete Kaan Kaynar (Der.), Türkiye'nin 1950'li Yılları, İletişim, İstanbul 2015, ss. 97-134.

ROBERTS, Geoffrey, "Moscow's Cold War on the Periphery: Soviet Policy in Greece, Iran, and Turkey, 1943–8", Journal of Contemporary History [https://www.jstor.org/journal/jconthist], Vol. 46, No. 1 (January 2011), ss. 58-81.

SEVER, Ayşegül, "The Complient Ally? Turkey and the West in the Middle East 1954-58", Middle Eastern Studies, Vol. 34, No. 2 (April), 1998, ss. 73-90.

ŞENOL, Cevat, Milli Mücadele Kahramanı Celal BayarHalk Kitapevi, İstanbul 2018

YEŞİLYURT, Süleyman, Bayar Gerçeği, Serajans, Ankara 1997

Elektronik kaynaklar

Akın, Veysi, "Atatürk'ün Selanik'teki Evi", https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturkun-selanikteki-evi/ [https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturkun-selanikteki-evi/] (Erişim Tarihi: 25.05.2023)

"Celal Bayar", URL: https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/celal_bayar/ [https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/celal_bayar/] , Erişim Tarihi: 12.05.2023.